

บทที่ ๒

วิธีการวิจัย

ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่องความนิยมของชาวชนบทไทยในการประกอบอาชีพนี้ อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทย ภายใต้การดำเนินงานของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๒ มีจำนวนตัวอย่างประชากรของการวิจัยในเขตชนบทครั้งนี้ ๑,๔๗๖ ครัวเรือน เป็นอัตราส่วนประมาณ ๑ ต่อ ๒,๐๐๐ ครัวเรือน

การสุ่มตัวอย่าง

โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรในประเทศไทยได้แบ่งเขตการวิจัยเป็นสองส่วนคือการวิจัยส่วนที่เป็นเขตเมือง คือเขตเทศบาลทั่วประเทศ และการวิจัยส่วนที่เป็นเขตชนบท ซึ่งหมายถึงส่วนอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเขตเมืองและโคสุ่มตัวอย่างจากอำเภอต่าง ๆ ทั่วประเทศ ยกเว้นอำเภอชายแดนที่มีหมู่บ้านกระจัดกระจายไม่มีทางคมนาคมที่คณะนักสำรวจจะเดินทางไปถึงภายในเวลาจำกัด และอำเภอที่มีการปฏิบัติการของผูกรายและสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งได้แก่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล

ในการสุ่มตัวอย่างได้จัดแบ่งการสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในเขตชนบทเป็นสามชั้น โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการจัดกลุ่มอย่างมีระบบ

ขั้นแรก เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับอำเภอ ใดแบ่งอำเภอในประเทศไทยเป็น ๑๕ กลุ่ม โดยโคลำดับอัตราส่วนของประชากรที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อประชากร ในวัยทำงานทั้งหมดในเขตอำเภอนั้น ๆ ในขั้นนี้โคสุ่มตัวอย่างอำเภอกลุ่มละหนึ่งอำเภอ

ขั้นสอง เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับหมู่บ้าน โคทำการสุ่มตัวอย่างหมู่บ้านจาก อำเภอที่ตกเป็นตัวอย่างอำเภอละ ๓ หมู่บ้าน

ขั้นสาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน โคทำการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือน จากหมู่บ้านที่ตกเป็นตัวอย่างประมาณหมู่บ้านละ ๓๕ ครัวเรือน

จากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการดังกล่าวโดยย่อแล้วนี้ จะโคตัวอย่างทั้งหมด ประมาณ ๑,๕๗๕ ครัวเรือน แต่ในการออกสำรวจปรากฏว่า โคทำการสัมภาษณ์ครัวเรือนทั้งสิ้น ๑,๔๗๖ ครัวเรือน จาก ๔๕ หมู่บ้าน ของ ๑๕ อำเภอทั่วประเทศดังนี้

๑. อำเภอเมือง	จังหวัดเชียงราย
๒. อำเภอดันคำแพง	จังหวัดเชียงใหม่
๓. อำเภอสามเงา	จังหวัดตาก
๔. อำเภอบางเขน	จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๕. อำเภอลำปาง	จังหวัดลำปาง
๖. อำเภอปางมะผ้า	จังหวัดลำปาง
๗. อำเภอแม่สอด	จังหวัดตาก
๘. อำเภอศรีประจันต์	จังหวัดสุพรรณบุรี
๙. อำเภอเมือง	จังหวัดกระบี่
๑๐. อำเภอฉวาง	จังหวัดนครราชสีมา
๑๑. อำเภอลำปลายมาศ	จังหวัดบุรีรัมย์
๑๒. อำเภอชุมพวง	จังหวัดนครราชสีมา
๑๓. อำเภอปางศิลาทอง	จังหวัดกำแพงเพชร
๑๔. อำเภอเมือง	จังหวัดมหาสารคาม
๑๕. อำเภออำนาจเจริญ	จังหวัดอุบลราชธานี

แบบสอบถาม

แบบสอบถามในการสัมภาษณ์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลในโครงการวิจัยต่อเนื่อง
ระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทย
ประกอบด้วยหัวข้อคำถาม ๒๐ หมวด เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

๑. สมาชิกครัวเรือน
๒. ความสัมพันธ์ทางครอบครัว
๓. ความต้องการบุตรเพิ่มขึ้น (ถามจากหัวหน้าครัวเรือนชาย)
๔. ความคาดหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรชาย
๕. รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของ
ครอบครัว
๖. ประวัติในการย้ายถิ่น
๗. ภาวะการตาย
๘. การเขยิบฐานะทางสังคม
๙. ผู้ที่ตัดสินใจในกิจการของครอบครัว
๑๐. การติดต่อกับโลกภายนอก
๑๑. ความเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ
๑๒. ลักษณะของบ้าน
๑๓. การอนามัย
๑๔. ผู้ที่ตัดสินใจในกิจการของครอบครัว (ถามจากภรรยาของ
หัวหน้าครัวเรือน)
๑๕. ประวัติและฐานะทางสังคมของผู้ให้สัมภาษณ์

๑๖. การสมัคร
๑๗. การตั้งครุฑและการให้กำเนิดบุตร
๑๘. ความสามารถที่จะมีบุตรได้
๑๙. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่ม (จากหัวหน้าครัวเรือนหญิง)
๒๐. ความรู้ ทาที และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

ในเรื่องความนิยมในการประกอบอาชีพที่โคอาศัยขอมูลบางส่วน คือ

๑. สมาชิกในครัวเรือน
๒. ความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่มขึ้น (ตามจากหัวหน้าครัวเรือนชาย)
๓. ความสัมพันธ์ทางครอบครัว
๔. ความคาดหวังเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรชาย
๕. รายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว
๖. การศึกษากับโลกภายนอก
๗. ความเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติ

วิธีการเก็บข้อมูล

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่งานสำรวจทำการสัมภาษณ์ถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้
บุคคลที่จะขอสัมภาษณ์ในครัวเรือนหนึ่งให้สัมภาษณ์ทั้งชายและหญิงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ชาย

๑. ถ้าในครัวเรือนที่สมัครเพียงคนเดียวให้สัมภาษณ์สามี
๒. ถ้าในครัวเรือนไม่มีผู้สมัครเลย ให้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน (เจ้านาย) โดยไม่คำนึงถึงเพศและอายุ

๓. ถ้าในครัวเรือนมีคู่สมรส ๒ คู่หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสันภาพของสามีคนหนึ่งตามเกณฑ์ดังนี้ตามลำดับคือ
 - ก. สันภาพของสามีที่เป็นเจ้านานที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี และกำลังอยู่กับภรรยา
 - ข. ถ้าเจ้านานไม่มีคุณสมบัติตามข้อ ๓ (ก) ให้สันภาพของชายที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา โดยพิจารณาว่าเป็นบุตรที่มีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือนมากกว่าคู่สามีภรรยาอื่น ๆ (ไม่นับเจ้านาน)
 - ค. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สันภาพของชายที่อาวุโสสูงสุด แต่ไม่เกิน ๖๐ ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา

หญิง

ให้สันภาพภรรยาของชายที่ถูกสันภาพและหญิงทุกคนในครัวเรือนที่มีอายุต่ำกว่า ๖๐ ปี เคยสมรสแล้ว ไม่ว่าสถานภาพสมรสจะเป็นเช่นไรก็ตาม เช่น หม้าย หรือแยกกันอยู่ก็ตาม

วิธีวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลในเรื่องนี้จะได้นำเสนอในรูปแบบตารางอัตราส่วนร้อยละโดยใช้วิธีการทางสถิติและคอมพิวเตอร์ช่วยในการประมวลข้อมูล และประเมินผลเพื่อให้มีความแน่นอนและเชื่อถือได้ของตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์รวมทั้งความแตกต่างในเรื่องเกี่ยวกับความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยที่มีต่อการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-คนสาว รวมทั้งจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการทางสถิติเข้าทดสอบความสัมพันธ์ในการที่จำเป็นและเหมาะสมต่อไป

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

ข้อมูลที่ไ้จากการวิจัยในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของประเทศไทยในส่วนที่เป็นการศึกษาครั้งแรกในเขตชนบท มีจำนวนครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น ๑,๔๗๖ ครัวเรือน ประกอบด้วยหัวหน้าครัวเรือนชายเป็นผู้ให้คำตอบในการตอบแบบสอบถามในส่วนของหัวหน้าครัวเรือนชายด้วยกันเอง ๑,๓๔๕ ครัวเรือนหรือประมาณร้อยละ ๙๑ ของครัวเรือนทั้งหมดที่ตกเป็นตัวอย่าง ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้ผู้ศึกษาได้ทำข้อมูลเกี่ยวกับความนิยมในการประกอบอาชีพ และมีปัจจัยบางประการที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพมาศึกษา

จำนวนหัวหน้าครัวเรือนชายที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด ในการศึกษาเรื่องนี้มี ๑,๓๔๕ คน จำนวนตัวอย่างนี้ลดลงบางเมื่อพิจารณาแยกออกตามปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากไม่ไ้รวมจำนวนผู้ที่ไม่ให้คำตอบ หรือตอบว่าไม่ทราบ และมีไ้รวมผู้ที่เป็นักธุรกิจ ทหารเกณฑ์ หรือผู้ว่างงานไว้

ลักษณะโดยทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือนชายที่ศึกษา

อายุ:- ประมาณครึ่งหนึ่งของหัวหน้าครัวเรือนชายผู้ตกเป็นตัวอย่างมีอายุระหว่าง ๓๐-๔๔ ปี คือประมาณร้อยละ ๖๐.๒ หัวหน้าครัวเรือนที่นับว่าอายุน้อยคือ กลุ่มอายุ ๑๕-๒๔ ปีมีประมาณร้อยละ ๑๐.๘ และผู้ที่อายุ ๕๐ ปี หรือเกินกว่านั้นมีประมาณร้อยละ ๒๙.๐ แสดงว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ค่อนข้างจะมีอายุในวัยกลางคน

ตารางที่ ๑ อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวนร้อยละ
๑๕-๒๔	๑๐.๘
๓๐-๔๔	๖๐.๒
๕๐	๒๙.๐

การศึกษา:- เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนชายปรากฏว่า
 หัวหน้าครัวเรือนชายที่ไม่รู้หนังสือคือ อานไม่ออก-เขียนไม่ไคมีประมาณ ๖ ใน ๕ คือ
 ร้อยละ ๒๐.๔ ของหัวหน้าครัวเรือนชายทั้งสิ้น ผู้ที่อานเขียนไคแต่ไม่เคยเข้าโรงเรียน
 ตลอดจนผู้ที่เข้าโรงเรียนจนถึงชั้นประถมศึกษา ๔ หรือสูงกว่านั้นแต่ไม่จบชั้นประถมศึกษา ๗ มี
 ร้อยละ ๗๖.๖ ส่วนผู้ที่เรียนสูงกวานั้นมีเพียงร้อยละ ๓.๐ แสดงว่าโดยเฉลี่ยแล้วหัวหน้า
 ครัวเรือนเหล่านี้มีการศึกษาระดับต่ำ

ตารางที่ ๒ อัตราส่วนของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอายุและระดับการศึกษา

	๑๕-๒๔	๓๐-๔๔	๕๐	รวม
อานไม่ออก-เขียนไม่ไค	๑๐.๑	๑๔.๒	๓๗.๒	๒๐.๔
อานออกเขียนไคถึงจบ ป.๖	๘๖.๔	๗๖.๔	๖๐.๐	๗๖.๖
จบ ป.๗ ขึ้นไป	๓.๖	๘.๔	๒.๘	๓.๐
รวม	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐	๑๐๐.๐
จำนวน	(๑๗๐)	(๗๘๐)	(๓๘๒)	(๑,๓๓๒)

แหล่งที่มา :- ขวัญใจ เลอจันทร์, "การเคลื่อนไหวฐานะทางสังคมของประชากรไทยใน
 ชนบท" วิทยานิพนธ์ชั้นมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๑๔

พิจารณาถึงระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนในกลุ่มอายุต่าง ๆ พบว่า
 หัวหน้าครัวเรือนอายุ ๑๕-๒๔ ปี ร้อยละ ๘๖.๔ เป็นผู้มีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ๗
 ผู้ที่ไม่เคยเรียนและอานไม่ออก-เขียนไม่ไคมีร้อยละ ๑๐.๐ ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษา ๗ และ
 สูงกว่านั้นมีเพียงร้อยละ ๓.๖ ถ้าเปรียบเทียบกับหัวหน้าครัวเรือนที่อายุ ๓๐-๔๔ ปี มีระดับ
 การศึกษาคงนี้ ร้อยละ ๑๔.๒ ไม่รู้หนังสือเลย ร้อยละ ๗๖.๔ เคยเรียนแต่ไม่จบ

ชั้นประถมปีที่ ๗ รอยละ ๘.๘ เรียนจบชั้นประถมปีที่ ๗ และสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกัน
 แล้วจะเห็นว่าการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนทั้งสองกลุ่มอายุที่ระดับต่างกันเล็กน้อย ถึง
 แมว่าหัวหน้าครัวเรือนกลุ่มอายุ ๓๐-๔๕ ปี มีอัตราส่วนของผู้ที่ไม่ว่านึ่งส่วนมากกว่า และมี
 อัตราส่วนของผู้น้อยกว่ากว่า ๗.๗ น้อยกว่าในกลุ่มอายุแรก สำหรับอัตราส่วนของผู้จบ
 ชั้นประถมปีที่ ๗ มีใกล้เคียงกัน

หัวหน้าครัวเรือนอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป เป็นผู้มีการศึกษาในระดับต่ำสุดคือ มีอัตราส่วน
 ของผู้ที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ไคถึงรอยละ ๓๗.๒ และอัตราส่วนของผู้ที่เรียนสูงกว่าชั้น
 ประถมปีที่ ๗ เพียงรอยละ ๒.๘ เท่านั้น

อาชีพ:- เนื่องจากในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง
 ทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรนี้ มิไคมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ
 โดยตรง แต่จุดมุ่งหมายเบื้องต้นแรกเพื่อตรวจสอบความแมนตรงกับตัว เลขของสำมะโนประชากร
 เท่านั้น จึงมิไคมีรหัสในการจัดแบงกลุ่มอาชีพไว้ ดังนั้นผู้เขียนไคพยายามจำแนกอาชีพที่
 จะนำมาศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความนิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยในเรื่องการ
 ประกอบอาชีพของถนนหนุม-คนสาวไว้ ๕ ประเภทคือ

กลุ่มที่ ๑ ไคแกกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร ทำสวน ทำประมง ปลูกสัตว์ การทำ
 ป่าไม ล่าสัตว์

กลุ่มที่ ๒ ไคแกพวกช่างฝีมือต่าง ๆ กลุ่มบุคคลที่ประกอบอาชีพของตนเองขนาดเล็ก

กลุ่มที่ ๓ ไคแกพวกอาชีพราชการทุกระดับ ทหาร ตำรวจ รวมทั้งครูควย เพราะในชนบท
 พบว่า ครูในชนบทส่วนใหญเป็นครูสอนหนังสือเล็ก ๆ ที่มีไคมีวุฒิครู แต่มีการศึกษา
 เพียงชั้นประถมปีที่ ๗ หรือสูงกว่านั้นเล็กน้อยเท่านั้น

กลุ่มที่ ๔ ไคแกอาชีพค้าขายโดยทั่วไป โดยที่มีไคจัดประเภทตามลักษณะของอาชีพ

กลุ่มที่ ๕ ไคแกกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถจัดกลุ่มรวมเข้ากับกลุ่มอาชีพข้างบนไคจึงมี
 จำนวนน้อย

สำหรับการจัดแบ่งกลุ่มอาชีพนี้จัดทำอย่างกว้าง ๆ เนื่องจากประเทศไทยยังมีลักษณะ
เป็นประเทศเกษตร อันที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการแยกประเภทอาชีพลงไปให้ชัดเจน
ทำได้ยากกว่าประเทศอุตสาหกรรม เพราะฉะนั้นในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จึงแยกประเภทอาชีพ
ไว้อย่างกว้าง ๆ ดังข้างตน

พิจารณาอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนชายที่ตกเป็นตัวอย่างและอยู่ในเกณฑ์ที่จะสัมภาษณ์
ได้นั้น ปรากฏว่า ประมาณร้อยละ ๘๕.๔ ประกอบอาชีพที่จัดอยู่ในกลุ่มที่ ๑ คืออาชีพเกษตรกรรม
หรืออาชีพที่ต่อเนื่องเกี่ยวของกับอาชีพเกษตรกรรม อาทิเช่น ผู้ที่เขานาทำ ทำป่าไม้ ประมง
และเลี้ยงสัตว์ ประมาณร้อยละ ๓.๘ ประกอบอาชีพเป็นข้าราชการทุกระดับ ทั้งทหาร ตำรวจ
รวมทั้งบุคคลผู้ประกอบอาชีพเป็นครูสอนหนังสือในรณบท ประมาณร้อยละ ๒.๑ ประกอบอาชีพ
กาขาย สำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพทางช่างฝีมือปรากฏว่ามีน้อยมากเพียงประมาณร้อยละ ๐.๘
เท่านั้น นอกนั้นร้อยละ ๘.๒ ประกอบอาชีพอื่น ๆ ซึ่งไม่จัดกลุ่มรวมกับกลุ่มอาชีพที่กล่าว
มาข้างตน

ตารางที่ ๓ อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	จำนวนร้อยละ
เกษตรกรรม	๘๕.๔
ช่าง	๐.๘
ข้าราชการ	๓.๘
กาขาย	๒.๑
อื่น ๆ	๘.๒

ความคิดเห็นทั่วไปเกี่ยวกับเรื่องการประกอบอาชีพ

ความนิยมของชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพนั้น โดยทั่วไปเราจะพบว่า ชาวชนบทไทยนิยมในอุตสาหกรรมของคนประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมมากกว่าอาชีพอื่น ๆ ถึงแม้ว่าจะในอุตสาหกรรมของอาชีพบางอย่างสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ ก็ตาม เช่น อาชีพข้าราชการ ซึ่งชาวชนบทไทยใฝ่ใหลในอุตสาหกรรมนี้สูง แต่ในทางความเป็นจริงแล้วบุตรหลานของชาวชนบทไทย ก็ยังคงประกอบอาชีพ เกษตรกรรมตามบรรพบุรุษอยู่ เช่น เดิม

การที่ชาวชนบทไทยยังคงนิยมในบุตรหลานของคนประกอบอาชีพ เกษตรกรรมนั้น อาจจะมีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อความนิยมของชาวชนบทไทย เช่น ความเชื่อแต่ดั้งเดิมก่อนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ รวมทั้งความเคยชินที่สืบมาแต่โบราณอาจจะมีผลต่อความนิยมของชาวชนบทไทยตลอดจนวิถีการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมที่มีความเชื่อในด้านอื่นนอกเหนือธรรมชาติ และลักษณะของการทำงานทางเกษตรที่ค่อนข้างเหนื่อยแรงแรงงานเป็นจำนวนมาก (เพราะส่วนใหญ่ไม่มีเครื่องทุ่นแรงหรือเครื่องจักรช่วย เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจไม่อำนวย) จึงทำให้ชาวชนบทไทยไม่นิยมไปประกอบอาชีพอื่นนอกจากอาชีพเกษตรกรรม

ปัจจัยทางเศรษฐกิจก็อาจจะ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลส่งไปถึงเรื่องการศึกษาและอาชีพ ในเมื่อฐานะของชาวชนบทไทยส่วนใหญ่เรียกได้ว่ายากจน^๑ โอกาสที่จะศึกษาหาความรู้ในระดับเหนือกว่าภาคบังคับย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะจะต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากและชาวชนบทไทยก็ยังไม่เห็นถึงความสำคัญของการศึกษามากนัก การประกอบอาชีพเกษตรกรรมเองก็ไม่จำเป็นจะต้องอาศัยความรู้มาก บรรพบุรุษทำมาอย่างไร ถึงปัจจุบันก็เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงเห็นว่าโอกาสในการเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพจึงเป็นไปได้โดยยาก ส่วนใหญ่จึงดำเนินอาชีพตามบิดามารดาเช่นเดิม

^๑ คำควน ภักดิ์รานนท์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๖๖-๑๖๗

^๒ คำควน ภักดิ์รานนท์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๖๖-๑๖๗

สำหรับปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อความนิยมของชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพจะได้อีกมากอย่างละเอียดในบทต่อไป

ขอจำกัดของข้อมูล

ลักษณะของข้อมูลที่นำมาศึกษาเกี่ยวกับความนิยมของชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-คนสาวนี้ มีขอจำกัดคือ

๑. ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับความนิยมในการทำงานของคนหนุ่ม-คนสาวนั้น ตามใดแต่เฉพาะของหัวหน้าครัวเรือนชาย ไม่ได้ตามหัวหน้าครัวเรือนหญิง หรือภรรยา หัวหน้าครัวเรือนชาย รวมทั้งหัวหน้าครัวเรือนหญิง-โสด และสตรีอื่น ๆ ที่สมรสแล้ว เพราะฉะนั้นเราจะได้อีกมากแต่เฉพาะความนิยมของผู้ชายชนบทไทยที่มีต่อการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-คนสาวเท่านั้น

๒. เนื่องจากความยากลำบากในการคมนาคม และขอจำกัดเกี่ยวกับเวลาคือ ระยะเวลาที่เขาไปสัมภาษณ์นั้นอยู่ในช่วงจำกัด รวมทั้งอยู่ในช่วงระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน ซึ่งเป็นฤดูแล้งว่างจากการทำนา หัวหน้าครัวเรือนบางส่วนจะอพยพออกจากหมู่บ้านชั่วคราว เพื่อหางานอื่นทำทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติไม่ครบถ้วน ในกรณีที่สัมภาษณ์สามีไม่ได้ก็จะทำให้ขาดข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องความนิยมในการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-คนสาวจากหัวหน้าครัวเรือนชาย

๓. ปัจจัยทางสังคมที่นำมาพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการอ่านหนังสือพิมพ์นั้น ในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะคนที่อ่านหนังสือออกเท่านั้น สำหรับผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกจะไม่นำมาพิจารณารวมทั้งกรณีการฟังวิทยุ นั้น ก็จะไม่พิจารณาผู้ที่ให้คำตอบว่าไม่มีวิทยุ

๔. ขอจำกัดของข้อมูลอีกประการหนึ่งคือ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากรของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง

ทางสังคม เศรษฐกิจ และประชากร แต่ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ต้องการศึกษาเกี่ยวกับความ
นิยมของหัวหน้าครัวเรือนชายชาวชนบทไทยในเรื่องการประกอบอาชีพของคนหนุ่ม-คนสาว
ซึ่งในโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และ
ประชากรไม่ได้มีข้อมูลโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ผู้ศึกษาได้นำเอารายละเอียดของข้อมูล
บางประการในโครงการนี้ ซึ่งคาดว่าจะ เป็นปัจจัยที่อาจจะมีผลต่อความนิยมของหัวหน้า
ครัวเรือนชายชาวชนบทไทยมาศึกษาอาจจะทำให้ข้อสรุปที่ไมสมบูรณ์นัก แต่จะได้พิจารณา
หาเหตุผลอื่น ๆ เพื่อนำมาสนับสนุนข้อสรุปนี้ไป